

DÜŞÜNÜR VE DEVLET ADAMI
ALİYA İZZETBEGOVIÇ

FİKRET MUSLİMOVIÇ
SELMO ÇIKOTIÇ

Türkçesi
DZENİTA ÖZGÜNER

HECE

inceleme

2. BASKI

Fikret Muslimoviç: 09.12.1948 yılında Graçanica şehrine bağlı Raşlyeva köyünde doğan Fikret Muslimoviç, Bosna Hersek Ordusu'ndan emekli olan bir Tümgeneraldir. 1967 yılında Doboy'da Ekonomi Lisesi'nden mezun olduktan sonra, 1971 yılında Belgrad'da Kara Harp Akademisi, Topçu Bölümü'nden mezun olmuştur. 1978-1980 yılları arasında Belgrad'da Yüksek Askeri-Siyaset Okulu'nu birincilikle tamamlamıştır. Belgrad'da 1991 yılında, General rütbeleri için kadro hazırlayan Savaş Akademisi'nde Yarbay rütbesiyle okurken, JNA yönetiminin orduyu Sırp-Çetnik ordusu yapma çabaları hususundaki anlaşmazlıkları üzerine aynı yılın Eylül ayında okuldan ayrılmıştır. Eski JNA'daki hizmeti boyunca çeşitli görevlerde bulunmuştur. Bosna Hersek'in 9 Nisan 1992 yılında uluslararası anlamda tanınmasının hemen ardından, Bosna Hersek Cumhuriyeti Bölge Savunma Merkezi'nde Güvenlik Şefi ve Bosna Hersek Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı'nda Askeri konulardan sorumlu danışman olarak görev almıştır. 1993 yılının sonbaharından itibaren, Bosna Hersek Cumhuriyeti Ana Karargâhı'nda Moral İdaresi'nin önce Başkan Yardımcısı, daha sonra Başkanı görevinde bulunmuş, paralel olarak Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu ve Hırvat Savunma Konseyi (HVO) Ortak Ordusu'nun Boşnak temsilcisi rolündeki görevini de yürütmüştür. 1997 yılının başından 2000 yılının Nisan ayına kadar, Savunma hazırlıklarından sorumlu Savunma Bakanı Yardımcılığı ile yüksek karargâh operasyon görevini yerine getirmiştir. 1 Nisan 2000 tarihinde emekliye ayrılmıştır. 1994-1996 yılları arasında Demokratik Eylem Partisi'nin Merkez Komitesi üyeliğini yapmıştır. 1992 yılı sonunda, Boşnak Aydınlar Kongresi Konseyi'nin kuruluşundan bu yana, Konsey'in İcra Komitesi üyeliğini yapmaktadır. Yazar olarak aşağıdaki kitapları yayınlamıştır: "Bize Nasıl Yalan Söylediler", "Cumhuriyetin Savunması", "Saldırma", "Savaş ve Siyaset", "Siyaset Girdabındaki Balkanlar" – Boşnakça ve İngilizce dillerinde; ayrıca "Küreselleşmedeki Krizler ve Güvenlik", "Savaş Argümanları ve Anıları" (Kitap-I ve Kitap-II), "Özel Savaş", "Müslümanları Tehlikeye Atmak ve Onların Kendilerini Tehlikeye Atmaları" (Profesör Mustafa Spahiç ile), "Yalancılar ve Katiller". Bosna Hersek'te günlük ve haftalık yayımlanan dergi ve bültenlerdeki birçok analitik makalenin yazarıdır.

Selmo Cikotiç, 25.01.1964 tarihinde Karadağ İvangrad (Berane) Belediyesi'ne bağlı Trpezi köyünde doğmuş ve ilkokul eğitimini orada tamamlamıştır. "Bratstvo i Jedinstvo (Kardeşlik ve Birlik)" Askeri Lisesi'ni 1982 yılında Belgrad'da tamamlamıştır. 1986 yılında Harp Akademisi, Topçu Roket ve Hava Savunma Bölümü'nü derece ile bitirmiştir. 1990-1991 yıllarında Belgrad'daki JNA Yabancı Diller Merkezi'nde onur belgesi alarak İngilizce dilinde uzmanlaşmıştır. Evli ve iki çocuk babasıdır. 1986 yılından 1992 yılı Mayıs ayına kadar JNA'nın Zadar

ve Rajlovats'taki Yedek Subay Okulu'nda bölük komutanlığı, daha sonra batarya komutanlığı görevlerini yapmıştır. 1992 yılı Mayıs ayı başından Kasım ayı sonuna kadar, Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu (ARBiH) 'nda farklı görevlerde bulunmuştur. Aralık 1994'ten Haziran 1997'ye kadar, Bosna Hersek Cumhuriyeti'nin ABD askeri ataşesi görevinde bulunmuştur. Bu görevini yaptığı esnada, Bosna Hersek Cumhuriyeti heyeti üyesi olarak, Dayton görüşmelerine katılmıştır. Temmuz 1997'den emekliliğine kadar Bosna Hersek Federasyonu Ordusunda muhtelif komuta kademelerinde görev yapmıştır. 24 Nisan 2004 tarihinde emekliye ayrılmıştır. Sonraki üç yıl, OKİ Ltd. Saraybosna şirketinde CEO görevinde bulunmuştur. 22 Nisan 2007'den 17 Şubat 2012 tarihine kadar Bosna Hersek Savunma Bakanlığı görevini yapmıştır. 20 Şubat 2012 ile 2013 yılının Ocak ayı sonuna kadar, Bosna Hersek Amerikan Üniversitesi'nde Kamu Yönetimi Bölümü'nün profesörü ve dekanı olarak çalışmıştır. Saraybosna Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin lisansüstü ve doktora çalışmalarına öğretim üyesi olarak katkı sağlamıştır. 2010 yılından beri, misafir eğitmen olarak bazı merkez ve okulların çalışmalarına katkı sağlamaktadır. Yüksek Lisans eğitimini 17 Şubat 2004 tarihinde tamamlamıştır. Saraybosna Siyasal Bilgiler Fakültesinde, 14 Temmuz 2008 tarihinde *Bosna Hersek'in Güvenlik Perspektifleri* konulu tezi ile Doktor unvanını kazanmıştır. Cikotaç, *Abd-Bh, Güvenlik Çözümlerinin Olası Transferi* ve İngilizce diline de *Security Perspectives Of Bosnia And Herzegovina* olarak tercüme edilen *Bosna Hersek'in Güvenlik Varsayımları* adında iki kitap yayınlamıştır. Yerli ve yabancı referans dergilerinde birçok teknik makale yazmıştır. Dr. Selmo Cikotaç, birçok önemli yazar ve yayıncının ihtiyaçları için Boşnakçadan İngilizceye çeşitli metinlerin tercümelerini yapmıştır.

Dzenita Özgüner: Lisans eğitimini 2010 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. 2010-2012 yılları arasında Karadağ Ankara Büyükelçiliği'nde Ekonomik İlişkiler Sorumlusu olarak çalışmış, 2013 yılında Saraybosna Üniversitesi İşletme Yönetimi ve Liderlik Çalışmaları üzerine yüksek lisansını tamamlamıştır. Türkçe-Boşnakça profesyonel iş çevirmeni olarak birçok konferans ve üst düzey toplantının çevirmenliğini yapmış ve 2012 yılında stratejist Miryana Prlyeviç'in yazdığı *Başarının Anahtarı Stratejik Konumlandırma* kitabını Türkçe'ye çevirmiştir. 2013-2016 yılları arasında Bosna Hersek İle İlişkileri Geliştirme Vakfı'nda Proje Müdürü olarak çalışan Özgüner, Vakıf bünyesinde yayımlanan birçok çalışmanın Türkçe ve Boşnakça dillerine tercümesini üstlenmiştir. Mayıs 2017 yılında Bosna Hersek Büyükelçiliği bünyesinde Ekonomik İlişkiler Sorumlusu olarak göreve başlamıştır.

Düşünür ve Devlet Adamı
ALİYA İZZETBEGOVIÇ

FİKRET MUSLİMOVIÇ

SELMO ÇİKOTIÇ

Boşnakçadan çeviren:
Dzenita Özgüner

Hece Yayınları: 456

İnceleme

Orijinal adı: *Mislilac i dr̄žavnik Alija İzzetbegović*
Bu kitabın telif hakkı Fikret Muslimović'dan alınmıştır.

İkinci Basım: Nisan 2019

©Hece Yayınları

Kapak Tasarımı:
www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık:
HECE

Baskı:
www.dumat.com.tr

ISBN: 978-605-7547-26-2

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.
Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara
Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/Ankara
T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14
e-posta: hece@hece.com.tr
www.hece.com.tr
Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 13

ÖN SÖZ 15

EDİTÖRDEN 28

I. BÖLÜM

TEMEL TOPLUMSAL MESELELERDE 31

1. ADALET, ÖZGÜRLÜK, KÜLTÜR VE AHLAK 32

1.1. Üç “Bütünsel Dünya Yaklaşımı” 32

1.2. İnsanların Eşitliği 33

1.3. İnsanların Eşitliğini Tehdit Edenler de Bu Konuyu Savunabiliyor 34

1.4. Ulusal Hak ve Özgürlüklerin Tehlikeye Atılması 35

1.5. İnsanların Özgürlüğü 38

1.6. İzzetbegoviç’in Kültür ve Medeniyet Konularına Bakış Açısı 40

1.7. İzzetbegoviç’in Yetiştirme Konusundaki Düşünceleri 43

1.8. Bir İslam Düşünürü Olarak İzzetbegoviç 48

2. BOŞNAKLARIN ULUSAL SORUNU VE SİYASİ TUTUMU 52

2.1. İzzetbegoviç’in Ulusal Birlik Hakkındaki Tutumu 52

2.2. İzzetbegoviç’in Uluslararası Tanıma ve Hoşgörü

Hakkındaki Düşünceleri 54

2.3. Müslüman- Boşnakların Ulusal Kimliği 56

2.5. Komünizm, İdeolojik Çatışmalar ve Saraybosna

Süreci Hakkında 65

II. BÖLÜM

İZZETBEGOVIÇ’İN YUGOSLAVYA TUTUMU, BOSNA
HERSEK’İN SİYASİ DÜZENİ VE SAVUNMA POLİTİKASI 73

1. ALİYA İZZETBEGOVIÇ’İN YUGOSLAVYA TUTUMU 74

1.1. İzzetbegoviç’in Yugoslavya’nın Hayatta Kalmasına Yönelik Teklifi 74

1.2. İzzetbegoviç’in Yugoslav Halk Ordusu (JNA) Tutumu 81

1.3. Yugoslavya’nın Dağılma Sorumluluğu 88

1.4. Yugoslavya Birliğinin Korunması Hakkında Uluslararası Toplumun

Tutumuna Dair İzzetbegoviç'in Düşünceleri 93

2. ALİYA İZZETBEGOVİÇ'İN BOSNA HERSEK'İN TOPRAK BÜTÜNLÜĞÜNÜN KORUNMASINDAKİ ÇABALARI 95

- 2.1. İzzetbegoviç'in "İslam Devletini" ve Bosna Hersek'in Bölünmesini
Özendirdiği Konularındaki Uydurma Bilgiler 95
- 2.2. Demokratik Koşulluluk ve Bosna Hersek Toprak
Bütünlüğünün Korunması 99
- 2.3. Gerçekler, Demokrasi ve Bütünlük İçinde 103
Bir Bosna Hersek 103
- 2.4. Bütünlük İçindeki Bir Bosna Hersek'te Demokrasi 104
Hedefleri Doğrultusunda Mücadele Yöntemleri 104
- 2.5. Barışın, Birlik İçinde Yaşamın ve Bosna Hersek 107
Bütünlüğünün Değerleri 107
- 2.6. Bosna Hersek'in Savunma Hedefleri Doğrultusunda Mücadele Kararlılığı 111
- ## **3. ALİYA İZZETBEGOVİÇ'İN BOSNA HERSEK'İN HALKLARIN DEVLETİ OLMASI KONUSUNDAKİ ÇABALARI 114**
- 3.1. Yugoslavya ve Bosna Hersek'teki Krizin Çözülmesi İçin Savaş Öncesi
Görüşmeler 114
- 3.2. Bosna Hersek'in Egemenlik Sorunu 118
- 3.3. Yıkıcı Bosna Hersek-Yugoslavya Karşılaştırmaları 121
- 3.4. Bosna Hersek Sınırlarının Değişim Taleplerine Boyun Eğmezliği 124
- 3.5. İzzetbegoviç'in Bosna Hersek Karşısı Olan Miloşeviç ve Tucman'a Rest
Çekmesi 126
- 3.6. Boşnaklar Arasında Hegemonya Politikalarının Destekçileri 129

III. BÖLÜM

BOSNA HERSEK'İN SAVUNMA POLİTİKALARININ YARATICISI OLARAK ALİYA İZZETBEGOVİÇ 131

1. ADİL SAVAŞ ÖNLEME VE DURDURMA POLİTİKASI 132

1.1. Bosna Hersek Savunma Politikasının Temelleri 132

1.2. İzzetbegoviç'in Barışı Koruma ve Savaşı Önleme Çabaları 136

2. SAVUNMADAKİ BOSNA HERSEK KUVVETLERİNİN

GÜÇLENDİRİLMESİ 147

2.1. Genel Değerlendirme	147
2.2. Savaşta Bir Faktör Olan Zamana Karşı	148
İzzetbegoviç'in Tutumu	148
2.3. Bosna Hersek'in Savunmasına Karşı Uluslararası	150
Toplumun Tavrındaki Sorunlar	150
3. BOSNA HERSEK'İN SAVUNMASINDA ANAHTAR ROLE SAHİP	
ALİYA İZZETBEGOVIÇ HAKKINDA BİRÇOK KANITTAN SADECE	
BAZILARI	165
3.1. İzzetbegoviç'in Halkın Yurtseverlik Duygularına İnancı	165
3.2. Bosna Hersek'e Karşı Yapılan Planlarda Başlıca Engel Olan İzzetbegoviç'e	
Karşı Saldırgan Tavrılar ve İzzetbegoviç'in Bosna Hersek Cumhuriyeti Devlet	
Başkanlığı Konseyi Başkanı Görevinden Alınması Çabaları	166
3.3. Bosna Hersek Cumhuriyeti'nde İzzetbegoviç'in Etkileri-Geleceğe Yönelik	
Fikirleri	169
3.4. Barış ve Bosna Hersek'in Korunması İçin Verdiği Mücadele Kapsamında	
1993 Yılında Owen-Stoltenberg Planına Yanıt Olarak İzzetbegoviç'in Siyasi ve	
Askeri Stratejisi	173
4. ALİYA İZZETBEGOVIÇ'İN 1993 YILI SONUNDA BOSNA HERSEK	
CUMHURİYETİ ORDUSU HAKKINDAKİ ENDİŞELERİ	177
4.1. Gerçek Durum Hakkında Ayrıntılı Bilgi Edinmek ve İleriki Mücadelenin	
Stratejisine Karar Vermek Amacıyla 1993 Yılı Sonunda İzzetbegoviç'in Halk ve	
Bosna Hersek Ordusu Askerleri ile Buluşmaları	177
4.2. İzzetbegoviç'in Verdiği Kararlar Savaş Faktörünü İyi Bildiği ve Takdir	
Ettiğinin Göstergesidir	180
4.3. İzzetbegoviç'in Savaşta Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu	
Mensuplarının Davranışları Hakkındaki Özeni	183
4.4. İzzetbegoviç'in Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu'nun Muharebe Gücü	
Kaynakları Hakkındaki Değerlendirmeleri	185
4.5. İzzetbegoviç'in Kahramanlar Hakkındaki Görüşleri	187
4.6. Savaş Malulleri, Şehit ve Hayatını Kaybeden Savaşçı Ailelerine	
Sağlanan Destekler	187
4.7. Düşmana Karşı Saygı	190
4.8. Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu'nun Sözde İdeolojikleştirilmesi	193

IV. BÖLÜM

ALİYA İZZETBEGOVİÇ ÖNDERLİĞİNDEKİ BOSNA

HERSEK DIŞ POLİTİKASI 197

1. İZZETBEGOVİÇ BOSNA HERSEK DIŞ POLİTİKASININ

ANA BELİRLEYİCİSİ VE UYGULAYICISI OLMUŞTUR 198

2. BOSNA HERSEK'İN ULUSLARARASI ÇEVRELERE

ENTEGRASYONUNUN SAĞLANMASINDA İZZETBEGOVİÇ

POLİTİKALARI 199

3. İZZETBEGOVİÇ, BOSNA HERSEK'İN SAVUNMASINI

DESTEKLEYEBİLECEK ÇEŞİTLİ İHTİYAÇLARI SAĞLAMAYA

ÇALIŞMAKTAYDI 201

4. İZZETBEGOVİÇ'E DOĞU VE BATIDAN GELEN DESTEK 203

5. İZZETBEGOVİÇ'İN AVRUPA'YA ÖVGÜ VE ELEŞTİRİLERİ 205

6. İZZETBEGOVİÇ'İN AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİNE

YÜKSEK GÜVENİ 213

7. BOSNA HERSEK'İN SAVUNMASINA KARŞI İSLAM

ÜLKELERİNİN DAVRANIŞLARI HAKKINDA İZZETBEGOVİÇ'İN

TUTUMU 215

8. İZZETBEGOVİÇ'İN MEDYA, UNPROFOR VE BM GÜVENLİK

KONSEYİNİN ROLÜNE İLİŞKİN ASKERİ MÜDAHALE

DEĞERLENDİRMESİ 217

8.1. Medya 217

8.2. UNPROFOR 218

8.3. BM Güvenlik Konseyi 221

9. ALİYA İZZETBEGOVİÇ'İN KOMŞU ÜLKELERE KARŞI

(SİRBİSTAN, HRİVATİSTAN VE KARADAĞ) POLİTİKASI 223

9.1. İzzetbegoviç'in Hırvatistan Siyasetine Yönelik Tutumu 223

9.2. Bosna Hersek ve Hırvatistan'ın Askeri İttifakına 229

İzzetbegoviç Desteği 229

9.3. Bosna Hersek'e Karşı Tek Taraflı Çözümler 232

9.4. İzzetbegoviç Karşıtı Hırvatistan Medyası 235

9.5. Vance-Owen Anlaşması	239
9.6. Bosna Hersek Savunma Gücünün Sonucu	240
Olarak Washington Anlaşması	240
9.7. Tucman'ın Bosna Hersek Politikası Samimiyetsiz ve Zararlıydı	242
9.8. Washington Anlaşması'nın Uygulanmasına Karşı	246
Tucman Vetosu	246
9.9. Temas Grubu'nun Planı	252
9.10. Temas Grubu Planına Holbrook Uygulaması	256
9.11. 1995 Yılı'nın Başındaki Dört Aylık Uzlaşma	257
9.12. Sırların Sırbistan İle Hırvatların	262
Hırvatistan İle İlişkileri	262

V. BÖLÜM

DEMOKRATİK EYLEM PARTİSİ (SDA) 265

1. BOSNA HERSEK'İN MUHAFAZA EDİLMESİNDE HAYATİ ÖNEM TAŞIYAN DEMOKRATİK EYLEM PARTİSİ (SDA)'NİN

KURULMASI VE FAALİYETLERİ 266

2. YUGOSLAVYA'NIN DURUMUNDA BAŞARISIZ OLAN KOMÜNİSTLER, BOSNA HERSEK'İN MUHAFAZA

EDİLMESİNDE GARANTÖR OLAMAMIŞLARDIR 269

3. İZZETBEGOVIÇ'İN DEMOKRATİK EYLEM PARTİSİ'NİN HALK VE AYDINLAR İLE BAĞLANTILI OLMASINA YÖNELİK EĞİLİMİ 270

4. BOSNA HERSEK DÜŞMANLARININ TEMEL SORUNU OLARAK HALKIN İZZETBEGOVIÇ'E OLAN GÜVENİ 273

5. DEMOKRATİK EYLEM PARTİSİNE DÜŞMANCA SALDIRILAR 276

5.1. SDA'ya Yönelik Saldırıların İdeolojik ve Siyasi Karakteri 276

5.2. SDA İçerisindeki Pozisyon Mücadelesi Yoluyla Yapılan Saldırıları 277

5.3. SDA'nın İçinde UDB ve KOS (Yugoslavya'da istihbarat kurumları)

Ajanlarının Bulunduğuna Dair Asılsız Şüphelere Dayalı Saldırıları 278

VI. BÖLÜM

CUMHURBAŞKANI ALIYA İZZETBEGOVIÇ'İN 19.10.2012

TARİHİNDEKİ 9. ÖLÜM YILDÖNÜMÜ VESİLESİYLE

1. GENERAL FİKRET MUSLİMOVIÇ'İN KONUŞMASI 282

2. DR. SC. SELMO CİKOTIÇ'İN KONUŞMASI 288

KAYNAKÇA 293

İSİM İNDEKSİ 295

KISALTMALAR

BiH	Bosna Hersek
SFRJ	Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti
SDA	Demokratik Eylem Partisi
SDB	Devlet Güvenlik Servisi
KOS	Karşı İstihbarat Servisi
SKJ	Yugoslavya Komünist Birliği
JNA	Yugoslavya Milli Ordusu
HDZ	Hırvat Demokrat Topluluğu(Partisi)
SAD	Amerika Birleşik Devletleri
EU	Avrupa Birliği
SDS	Sırp Demokrat Topluluğu(Partisi)
SDP	Sosyal Demokrat Parti
RS	Srpska(Sırp) Cumhuriyeti
HZH-B Bosna	Hersek Hırvat Topluluğu
APZB	Batı Bosna Özerk Bölgesi
UN	Birleşmiş Milletler
NDH	Hırvatistan Bağımsız Devleti
RBiH	Bosna Hersek Cumhuriyeti
ARBiH	Bosna Hersek Cumhuriyeti Ordusu
MUP	İçişleri Bakanlığı
MUP RBiH	Bosna Hersek Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı
HVO	Hırvat Savunma Konseyi(Hırvat Ordusu)
UNPROFOR	United Nations Protection Force (Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Askeri Güçleri)
NATO	Kuzey Atlantik Askeri İttifakı
HV	Hırvat Ordusu
UNPA	United Nations Protected Areas – Birleşmiş Milletler Koruması Altındaki Bölgeler
HTV	Hırvatistan Televizyonu
MBO	Müslüman Boşnak Örgütü
UDBA	Devlet Güvenlik İdaresi
ZAVNOBiH	Bosna Hersek Ulusal Kurtuluş Antifaşist Konseyi

GİRİŞ

Uluslararası kabul görmüş Bosna Hersek devletinin ilk başkanı olan Aliya İzzetbegoviç, özgürlük, demokrasi, adalet, ahlak, maneviyat ve diğer evrensel iyilik değerlerinden yana olan gerçek bir düşünür olmanın yanı sıra bu konularda şimdiki ve gelecekteki nesiller için arkasında çok değerli entelektüel miras bırakmıştır. Eski Yugoslavya'nın krizin pençesinde olduğu ve Bosna Hersek için ciddi bir tehdit olduğu 20.yy.'ın seksenli ve doksanlı yıllarında, vatandaş ve halklarını adaletsizlik ve kötülüğe karşı savunmak adına çevresinde saygıdeğer insanları toplayabilecek, güçlü bir siyasi hareketin organizasyonunu ve önderliğini yapabilecek böyle bir düşünür ve devlet adamına ihtiyaç vardı. O zamanlar, birçok kişi böylesine kritik bir durumda ve Bosna Hersek'te krizin tırmandığı günlerde, yaşamış olduğu onurlu hayatı boyunca Aliya İzzetbegoviç'in lider, devlet adamı, komutan, ideolog ve toplumda siyasi etki yaratıcısı olma rolünü üstlenmek için hazırlandığını ve evrensel iyilik lehine kötülükle mücadele etmek için Allah'ın iradesinin bir hediyesi olduğunu hissediyor ve söylüyordu.

Eski Yugoslavya'nın siyaset sahnesine çıktıktan sonra, savaş öncesi dönemde, toplumun demokratikleşmesi, Bosna Hersek'in uluslararası arenada tanınması ve barışın korunması adına, savaş sırasında, tüm vatandaş ve toplulukların eşit olduğu Bosna Hersek'in savunmasını sağlamak için silahlı mücadele organize etmek adına ve savaştan sonra, demokrasinin değerlerini tasdik ederek ulusal güvenliğinin, kalıcı ve istikrarlı barışın inşa edilmesi adına hareket ederek ve halk içinde, halkla ve en yakın çalışma arkadaşlarıyla çalışan Aliya İzzetbegoviç, toplumun genel çıkarları için son derece yararlı bir yaşam deneyimini, kapsamlı ve geniş eğitimi, sosyal süreçleri, durumu ve olayları analiz etmedeki olağanüstü yeteneğini, iyi bir ahlakı, doğal Boşnak davranış tarzını, rasyonel ve duygusallığın iyilik değerleriyle, özellikle vatani olan Bosna Hersek'le, ülkenin halkları

ve vatandaşlarının değerleriyle bütünleştiğini göstermiş oldu.

Bütün bunlar ve diğer erdem ve nitelikleri, büyük toplumsal sorunların çözümünde, özgürlük ve demokrasi ideallerini doğrularak İzzetbegoviç'in belağat yeteneğine yansımış ve onu inandırıcı, doğal ve acil durumlara uygun kılmıştır.

Aliya İzzetbegoviç, gerçek anlamda bir halk adamıydı. Halkı, siyaset sahnesinde ona karşı ortaya çıkan rakiplere güvenmek yerine, İzzetbegoviç'e güvenmek gerektiğini hissediyordu. Halkın İzzetbegoviç'e verdiği güven, bir taraftan Bosna Hersek'in dış düşmanlarına karşı, diğer taraftan Bosna Hersek'in içinde savunma mücadelesi cephesinde, siyasi emelleri olan ve rakip olarak ortaya çıkan bazı kişiler için büyük engel teşkil etmekteydi. Aslında bunlar İzzetbegoviç'in kendisinden değil, halkın onun ahlaki ve diğer niteliklerine olan güvenlerinden ötürü rahatsız olmuşlardı. Bu kişiler, İzzetbegoviç'in ölümünden sonra ardında bıraktığı ve özgürlük, demokrasi, barış ve iyiliğin evrensel değerlerinin doğrulanması mücadelesinde ilham kaynağı olarak kullanılacak büyük entelektüel mirasının varlığından rahatsız olmaktadır.

Düşünür ve Devlet Adamı Aliya İzzetbegoviç başlıklı kitap; Aliya İzzetbegoviç'in hayatı boyunca oluşturduğu eserlerinin bilimsel yöntemler uygulanarak açığa çıkarılması gerektiği, birçok içerik ve formda bulunan yazılı veya sözlü düşüncelerinin silinmez delillerle ispatlanabileceği gerçeğinin doğrulanma gerekliliği ve diğerlerinin yanı sıra Bosna Hersek'in yakın tarihinin yanlış bir biçimde aktarılmasının engellenmesi adına mecbur olduğumuz bir çalışma inancıyla ortaya çıkmıştır.

Bu kitap, Aliya İzzetbegoviç'in ardında bıraktığı entelektüel mirasının sadece bir bölümüne dayanmakta olup aynı metodolojik yaklaşım ile var olan hazinenin bütününe ilişkin düşünceleri ortaya çıkarmak adına çalışmalarımızı sürdürmek istiyoruz.

ÖN SÖZ

FERİD MUHIÇ, AKADEMİ ÜYESİ “Uşak perspektifinin” dışındaki Aliya İzzetbegoviç

Bu ve benzeri bir çalışma için çok beklendi. Benzeri bir çalışma derken, objektif bir biçimde ve birincil kaynaklara dayanarak düşünür Aliya İzzetbegoviç'in felsefi görüşlerini analiz eden ve devlet adamı Aliya İzzetbegoviç'in tarihi öneme sahip değerlendirmelerini ele alan bir kitap kastedilmektedir. Aliya İzzetbegoviç hakkında bugüne kadar yazılmış birçok çalışma, ne teorik yapıtlarının önemi bakımından, daha doğrusu, Aliya İzzetbegoviç'in siyasi faaliyetleri açısından ne de bilimsel detaylandırmanın çağdaş standartları açısından uygun olmamakla beraber iki farklı şekilde özetlenebilir: Bir yandan gerekli açıklamaları içermeyen, önemi de olmayan hayranlık ve övgüler; öte yandan, Aliya İzzetbegoviç'in siyasi eyleminin gerçek önemini marjinalleştirerek teorik değerini şiddetle inkâr eden ve hatta açıkça siyasi ihbar ve onun ahlaki itibarını zedeleme denemeleri. Her iki taraf da yüzeysel değerlendirmeye, etiketlendirmeye veya mantık yoluyla söyleyecek olursak kanıt olmadan sonuç çıkarmaya dayanmaktadır! Anlaşılacağı gibi, bu tip yaklaşımlardaki kanıt eksikliği onları prensipte ciddi tartışmalar dışında tutmakta olup, Aliya İzzetbegoviç hakkındaki a priori (önsel kanıt) tanımlanmış olumlu veya olumsuz algılar nedeniyle teorik ve siyasi faaliyetleri hakkında herhangi bir bilgi veya kayda değer fikir sağlayamıyor ve böylesine bir yaklaşım ile sağlayamaz da.

İlk tarafta bulunanlara kelime israf etmemize gerek yoktur, çünkü anlayışları ve amaçları değerlendirildiğinde bilimsel açıdan yeterlilikleriyle tanınma çabalarının olmadığı görülmektedir. Yüzeysel değerlendirme yaparak kuramcı ve siyasetçi olarak Aliya İzzetbegoviç'i kötülemeye çalışanların durumu farklı olup kanıt yerine doğrudan değerlendirme sunma, kanıt olmadan sonuç çıkarma yöntemi doğrudan verimsiz bir kavgaya götürür, bu kavganın galibi de sesi gür çıkan cahil olur.

Büyük adamların çalışmalarına karşı böylesi bir tutum sadece